

שמירת תיקי מטופלים של פסיכולוג שנפטר

ד"ר אבי רימר, עו"ד, משרד עו"ד אברהמי, היועץ המשפטי של הסתדרות הפסיכולוגים בישראל

פסיכולוגים רבים הנותנים שירותי ייעוץ ואבחון במסגרת פרקטיקה פרטית, חייבים לנהל רשומה המתעדת את פעילותם המקצועית עם המטופל ולשמור עליה לאורך שנים. במסגרת זו הם כפופים למערכת חוקים, תקנות וכללים החלים על כל פסיכולוג. במהלך פעילותו המקצועית ולאורך השנים, צובר כל פסיכולוג כמות רבה של מסמכים ותיעוד, הנשמרים במשרדו. לאחר פטירתו של פסיכולוג, מוטל על יורשי המנוח לטפל בעזבונו. בין שאר חלקי העיזבון הנתרים במשרדו של פסיכולוג שנפטר, לצד ספרים וריהוט, מצויים תיקי המטופלים, שטופלו על ידיו במועדים שונים. משאלת השאלה, מה יעשה בתיקי מטופלים אלו שהצטברו במשך השנים במשרדו הפרטי של פסיכולוג שנפטר ועל מי מוטלת האחריות לטפל בהם?

חובת גיהול רשומה

לקיומו של כרטיס מטופל מסודר, מלא ומדויק, יש ערך טיפולי רב, זכר חשיבות משפטית. היעדרו של כרטיס מטופל או אי נגישותו, עלולים לגרום למשגים ולנזקים למטופל, כמו גם לחיובו של המטפל בנזיקין. מזה שנים רבות, הדגישו בתי המשפט את החשיבות המיוחדת על ידם לניהול תקין של הרשומה (למשל בע"א 58/82 קנטור נ' מוסיב ואח', פ"ד לט(3) 259,253).

חובת השמירה על רשומות של פסיכולוג

סעיף 17 לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 מסדיר את חובתו של מטפל לנהל רשומה רפואית ולשמור עליה. החוק קובע: "ב. המטפל, ובמוסד רפואי - מנהל המוסד, אחראים לניהול השוטף והעדכני של הרשומה הרפואית ולשמירתה בהתאם לכל דין" (הוראות הדין בנושא שמירת רשומות, תקנות הארכיונים ותקנות בריאות העם (שמירת רשומות), התשל"ז-1976, דנות בשמירת רשומות רפואיות בבתי חולים, ואינן חלות על הפסיכולוג בעבודתו הפרטית. לא מצאנו הוראת חוק רלוונטית לפסיכולוגים המתייחסת לנושא זה, לפיכך אין, לכאורה, מניעה (חוקית) לבער תיקים ישנים של פסיכולוג אין עוד צורך בהם (בין שמדובר בפסיכולוג פעיל ובין שמדובר בזה שנפטר

מאידיך, שומא על הפסיכולוג לשקול היטב אם החומר שבידו יכול להיות נחוץ בעתיד למטרה טיפולית כלשהי או לצורכי המטופל, ובהתאם לכך להחליט אם אפשר לבער את התיק אם לא

במקרה דגן, אין הפסיכולוג יכול ליישם החלטה כזו שהרי כבר אינו בין החיים, ובדואי שאין ציפייה מיורשו שיעשו זאת שהרי ברוב המקרים אין להם ההכשרה הנדרשת להחליט בכך, לכן, ומטעמי זהירות, יש להניח כי החומר שבתיקי המטופלים עשוי להיות נחוץ לטיפול בעתיד ואין היורשים רשאים להחליט על ביעורו על דעת עצמם

זאת ועוד, מכיוון שהרשומות המתנהלות ע"י הפסיכולוגים נדרשות, לעתים, כדי לשמש ראיה בבית המשפט, ההמלצה היא לשמור את התיקים הרפואיים לתקופה שלא תפחת מתקופת ההתיישנות הקבועה בחוק לגבי תביעות שבמסגרתן יכול להתעורר הצורך ברשומה הפסיכולוגית כראיה

תקופת ההתיישנות

תקופת ההתיישנות לגבי תביעות אזרחיות היא, בדרך כלל, 7 שנים מן המועד בו מולדה עילת התביעה, כך שבמרבית המקרים די יהיה בשמירת התיק למשך 7 שנים מן הרישום האחרון בתיק

אולם, קיימים מספר מצבים המאריכים את תקופת ההתיישנות בפרק זמן נוסף, ואשר יכולים להיות רלוונטיים לעבודתו של פסיכולוג

- א. הזמן שבו היה התובע קטין
 - ב. בתביעה בין בני זוג – הזמן שבו היו בעלי הדין משואים
 - ג. בתביעה שבין אפטרופוס ומי שנתן לאפטרופוסו – הזמן שבו היו ביניהם יחסי אפטרופוסות
 - ד. הזמן שבו היה התובע חולה נפש ולא היה עליו אפטרופוס
- כמו כן, יש להביא בחשבון שתקופת ההתיישנות להגשת כתב אישום בגין רצח היא 20 שנה, ובגין פשעים אחרים (ביניהם עבירות מין ואליומות) היא 10 שנים.

העולה מן האמור הוא כי משך הזמן בו מומלץ לשמור תיקים רפואיים המכילים מידע הנוגע לקטינים או לחולי נפש, מידע הקשור ליחסים בין בני זוג או ליחסי אפטרופוס ומי שנתן לאפטרופוסו, וחומר שיוכל להידרש כראיה במשפט פלילי לגבי פשעים, כאמור לעיל, יכול להגיע לעשרות שנים. שמירת החומר עד חלוף תקופת ההתיישנות של כל תביעה שהחומר יכול להידרש בה, לפרקי זמן כה ממושכים, עלולה ליצור הכבדה יתרה על היורשים, ולכן מודגש כי היא בגדר המלצה בלבד ואיננה מחויבת על פי החוק. יחד עם זאת, הואיל ומטעמי השמירה על הסודיות אין היורשים מורשים לעיין בתיקים ולכן אין בידם להחליט באשר לתקופת ההתיישנות החלות על כל תיק ותיק, הרי חשוב לזכור כי במקרים של חשש לתביעה כנגד הפסיכולוג עצמו או עזבונו, שמירת החומר תפעל לטובתו, בעוד שביעורו עלול להכריע את המשפט כנגדו. יחד עם זאת אין, כאמור, איסור על פסיכולוג לבער את החומר במועד מוקדם יותר

כאן המקום להדגיש כי לעניין משך הזמן של שמירת התיקים אין הבדל בין רשומה ידנית לבין רשומה ממוחשבת

החסיין על המידע

העיקרון של הסודיות הרפואית בא, בין היתר, להבטיח שחולים לא יירתעו מלפנות לעזרה רפואית, בשל החשש לחשיפת סודות המוצנעים עמם. הוא הדין לגבי אנשים הסובלים מבעיות נפשיות או רגשיות, שיש להבטיח כי לא יירתעו מלפנות לעזרת פסיכולוג. נראה כי אם מטופלים ייוכחו שהשמירה

על הסודיות הרפואית איננה מובטחת לנצח, וכי לאחר פטירת הפסיכולוג עלול סודם להתגלות לאחרים, ובכלל זה דברים שתקפידו להסתירם, הם עלולים להירטע מלפנות לעזרה רפואית או פסיכולוגית.

חשיפת סודותיהם של המטופלים בפני המטפל, היא תוצאה של מערכת יחסים אינטימית שבין מטפל למטופל ואין היא דבר העובר בירושה. במילים אחרות, עם פטירתו של המטפל, בא הקץ אף למערכת יחסים זו. המידע שתועד במסגרת מערכת יחסים זו שהייתה ואיננה עוד. הינו נחלת יוצרי המערכת ולא אף אחד אחר, לרבות יורשי המטפל. רק מי שהיה זכאי לקבל את המידע בהיות המטפל בין החיים, רשאי לקבלו לאחר מותו.

חוק הגנת הפרטיות והזכות לקבלת מידע

חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 קובע את זכות העיון של אדם במידע שעליו, רק כאשר מידע זה מוחזק ב"מאגר מידע", כהגדרתו בחוק, כלומר מידע ממוחשב בלבד. מידע המוחזק בתיקים ידניים, אינו "מאגר מידע" כהגדרתו בחוק הגנת הפרטיות ולכן לא יחולו עליו הכללים המפורטים בחוק זה. כאשר למסירת המידע הנמצא במאגר ממוחשב, סעיף 13(ג) לחוק הגנת הפרטיות קובע: "בעל המאגר רשאי שלא למסור למבקש מידע המתייחס למצבו הרפואי או הנפשי אם לדעתו עלול המידע לגרום נזק חמור לבריאותו הגופנית או הנפשית של המבקש או לסכן את חייו; במקרה זה ימסור בעל המאגר את המידע לרופא או לפסיכולוג מטעמו של המבקש." חובת מסירת המידע מהמאגר היא של המטפל ועם פטירתו, נכנס עזבונו בנעליו והחובה מוטלת על העיזבון באמצעות מנהלו.

סעיף 18(ג) לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, מסייג אף הוא את הזכות לקבלת מידע מלא או חלקי מהרשומה וקובע כי מטפל רשאי להחליט שלא למסור למטופל מידע רפואי מלא או חלקי המתייחס אליו אם המידע עלול לגרום נזק חמור לבריאותו הגופנית או הנפשית של המטופל או לסכן את חייו. מקרה כזה, יש להביא בפני ועדת האתיקה הרשאית לאשר, לבטל או לשנות את החלטת המטפל בעניינם של פרופ' י.ג., הואיל והמטפל אינו בין החיים, תידרש הבאת התיקים לעיון הגורמים המקצועיים המתאימים לצורך הקביעה אם יש במסירת תוכן הרשומה כדי לגרום לנזק למטופל או כדי לסכן את חייו.

סיכום והמלצות

בין החובות המוטלות על מטפל מצויה החובה לנהל ולשמור רשומות וכן למסור לידי המטופל מידע מתוך הרשומה כאשר נפטר המטפל, עוברת חובת השמירה על הרשומות ובכלל זה השמירה על חסיונם אל עיזבונו באמצעות מנהל העיזבון, לפיכך אסור ליורשים או למנהל העיזבון להשליך את התיקים. בנוסבות העיון, מומלץ שמנהל העיזבון יעביר את התיקים לעיונם של גורמים מקצועיים שיקבעו אילו מן התיקים ניתן להעביר בשלמותם ובאילו מקרים. קיים חשש שמסירת המידע למטופל עלולה לגרום לנזק לאחר בירור זה, יפנה מנהל העיזבון בכתב, אל המטופלים ויבקש את הנחייתם בכל הקשור לשמירה על תיקיהם האישיים, תוך ציון העובדה שאם תוך פרק זמן קצוב לא תתקבל הנחייתם, יבוערו התיקים. מנהל העיזבון יהיה אחראי ליישום הנחיית המטופלים, להעברת תיקים חסויים לגורמים מטפלים אחרים ולביעור תיקים שאין להם דורש.

?ומי אמר שירושה איננה גורמת לכאב ראש